

Zpráva z vyhodnocení realizace projektu Doučování z Národního plánu obnovy za období 2022-2023

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ZPRÁVA Z HODNOCENÍ NÁRODNÍHO PLÁNU OBNOVY PRO PROJEKT "DOUČOVÁNÍ" NA OBDOBÍ 2022-2023

Úvod

Z prostředků Národního plánu obnovy (NPO) bylo doučování realizováno od ledna 2022 do srpna 2023, a to v návaznosti na doučování z podzimu 2021, uskutečněného z Národního plánu doučování.

Investice v celkové výši 829235179 Kč přímo reagovala jak na nedostatečnou podporu žáků se slabším socioekonomickým zázemím, tak na potřebu podpořit vzdělávání žáků ohrožených školním neúspěchem v důsledku uzavření škol v době pandemie COVID-19. Poskytnutí cílené podpory prostřednictvím doučování bylo plánováno pro nejméně 500 000¹ zápisů k doučování (dále jen zápisů).

Cílem doučování bylo dočasně:

- 1. pomoci žákům ohroženým školním neúspěchem;**
- 2. prohloubit znalosti předepsané učebními osnovami ze stěžejních předmětů, zejména matematiky, českého jazyka a cizích jazyků;**
- 3. obnovit učební návyky.**

MŠMT uskutečnilo program Doučování na základních školách, středních školách a konzervatořích celkem ve třech vlnách:

- I. jarní vlna od ledna do srpna 2022;
- II. podzimní vlna od září do prosince 2022;
- III. jarní vlna, leden-srpen 2023.

V návaznosti na tyto etapy provedlo MŠMT celkem tři plošná šetření. Jednalo se o šetření:

- v říjnu 2022,
- v únoru 2023,
- v listopadu 2023,

a navázalo plošným souhrnným šetřením v červnu 2024.

Šetření se konala prostřednictvím mimořádného sběru dat mezi:

- řediteli veřejných škol, kterým byly peníze přiděleny prostřednictvím tzv. AD-HOC normativu skrze příslušné kraje;
- řediteli soukromých a církevních škol, kteří se ucházeli o dotace v rámci vypsaných výzev.

Dotace byly ve dvou vlnách poskytnuty také nestátním a neziskovým organizacím, které je mohly využívat v průběhu kalendářních let 2022 a 2023. Sběr dat v tomto případě probíhal pomocí závěrečných zpráv.

¹ Toto číslo bylo stanoveno na základě vyhodnocení analýz České školní inspekce.

Metodologie

Po každé z vln Doučování provedlo ministerstvo celkem čtyři plošná šetření. Tato šetření byla organizována pro veřejné, soukromé a církevní školy a proběhla v říjnu 2022, únoru 2023 a listopadu 2023 a dodatečný sběr dat pak na jaře 2024.

Dotazníky byly povinné a údaje vyplňovali ředitelé veřejných škol, které získaly finanční prostředky z AD-HOC normativu prostřednictvím krajů, a ředitelé soukromých a církevních škol a konzervatoří, kteří žádali o finanční prostředky na základě výzev k předkládání žádostí.

Otázky v dotazníku vycházely z prostředků přidělených školám na realizaci doučování v jednotlivých obdobích. Dotazník obsahoval povinné a nepovinné části. Vzhledem k administrativní zátěži kladené na ředitele škol jsme vyplnění nepovinné části ponechali na nich. V povinné části jsme zjišťovali informace o tom, zda školy doučování realizovaly a kolik finančních prostředků na něj použily. Pokud škola doučování neprováděla, byla dotázána na důvod. Pro školy, které doučování realizovaly, byly povinné otázky dotazníku následující: S jakými překážkami nebo bariérami se školy setkaly, kolik žáků bylo doučováno a kolik hodin bylo doučováno. Zajímalo nás také, na základě jakých kritérií byli žáci k doučování vybíráni a kolik doučujících se doučování účastnilo. V posledním bloku dotazníku jsme v první vlně zjišťovali informace o tom, zda školy měly dostatek finančních prostředků, zatímco v poslední vlně nás zajímaly především efekty doučování. Na to jsme se ptali prostřednictvím otázky: *Jak byste odhadli dopad doučování na výsledky doučovaných žáků? Uveďte prosím odhad procenta žáků, pro které tento popis platí* (následovaly jednotlivé možnosti dopadu). Vzhledem k tomu, že jsme sbírali dílčí data po dobu dvou let, provedli jsme další šetření po skončení programu doučování, abychom získali jasnou představu o počtu přihlášených žáků, kteří byli ohroženi školním neúspěchem a byli zařazeni do bloků doučování, které byly dlouhé deset a více vyučovacích hodin a týkaly se výhradně matematiky, českého jazyka, cizího jazyka.

Následující tabulka shrnuje velikost vzorku a míru návratnosti šetření v jednotlivých vlnách.

Průzkum	Velikost vzorku	Míra návratnosti (N)	Míra návratnosti (%)
říjen 2022	4951	4833	98%
únor 2023	4890	4804	98%
listopad 2023	4812	4804	99%
červen–září 2024	4812	4790	99%

Výsledky šetření mají své limity. Bohužel jsme nemohli provést plnohodnotný výzkum založený na experimentální metodice pro vyvozování kauzálních závěrů. Na začátku podpory jsme neměli k dispozici údaje o výsledcích žáků všech zapojených škol. Tyto údaje pravidelně shromažďuje Česká školní inspekce, ale pouze na vzorku škol. Proto nemůžeme realizovat pre-post design. Další možností, jak získat robustnější výsledky, by bylo zapojení kontrolní skupiny. Tato možnost však nebyla proveditelná, protože do podpory byla zapojena většina škol v České republice a bylo by neetické omezit podporu pro některé školy za účelem vzniku kontrolní skupiny.

Manažerské shrnutí

Národní plán obnovy – Doučování byl realizován na více než 92 % z celkového počtu 4 951 škol, které byly podpořeny buď AD-HOC normativem v případě veřejných škol (4 687 škol), nebo vybraných na základě výzev vyhlášených v rámci NPO pro soukromé a církevní školy (211 škol).

Díky dotační výzvě se na doučování podílelo i 67 nestátních a neziskových organizací (NNO) v roce 2022 a 59 NNO v roce 2023. Vzhledem ke specifickým pravidlům a podmínkám těchto výzev jsou tyto organizace uvedeny samostatně.

Naplnění cílů:

1. Hlavním cílem doučování bylo poskytnout pomoc žákům ohrožených školním neúspěchem. V první fázi, která probíhala v první polovině roku 2022, bylo evidováno celkem 318 694 zápisů k doučování (dále jen zápisů) ve veřejných školách a 6 449 zápisů v soukromých, církevních školách. Během druhé etapy, která probíhala od září do prosince 2022, bylo zapsáno 267 544 žáků do veřejných škol a 4 753 zápisů v soukromých a církevních školách a v poslední etapě, v první polovině roku 2023, tj. 316 723 zápisů ve veřejných školách a 7 180 zápisů v soukromých a církevních školách. Nestátní a neziskové organizace dokázaly v roce 2022 podpořit 3 702 zápisů a 4209 zápisů v roce 2023. **Celkem se tedy jednalo o 929 954 zápisů k doučování**, viz tabulka 1.

Školy podporované v různých obdobích	Celkový počet registrací
Veřejnost leden-srpen 2022	318694
Veřejnost září-prosinec 2022	267544
Veřejnost leden-srpen 2023	316723
Soukromý, církevní leden-srpen 2022	6449
Soukromé, církevní září-prosinec 2022	4753
Soukromý, církevní leden-srpen 2023	7180
Nestátní a neziskové organizace 2022	3702
Nestátní a neziskové organizace 2023	4209
Celkem	929954

Tabulka 1: Počet záznamů za období

2. Druhým, nemalým cílem bylo usilovat o doplnění a prohloubení znalostí v klíčových vzdělávacích předmětech, a to v matematice, českém jazyce a cizích jazycích, a to zejména u žáků ohrožených školním neúspěchem, např. sociálně znevýhodněných, bez dostatečné podpory v rodině nebo např. z rodin, kde se primárně nemluví česky. Celkem bylo u tohoto způsobu doučování evidováno **575 154 zápisů** z celkového počtu. Tento údaj považujeme také za celkový počet uznatelných zápisů - tedy počet žáků ohrožených školním neúspěchem v českém jazyce, matematice, cizím jazyce nebo kombinaci těchto předmětů, kteří měli 10 a více vyučovacích hodin, viz tabulka 2.

Školy podporované v různých obdobích	Zápis na
Veřejnost leden-srpen 2022	209249
Veřejnost září-prosinec 2022	149394
Veřejnost leden-srpen 2023	205899
Soukromý, církevní leden-srpen 2022	3557
Soukromé, církevní září-prosinec 2022	2657
Soukromý, církevní leden-srpen 2023	4398
Nestátní a neziskové organizace 2022	0
Nestátní a neziskové organizace 2023	0
Celkem	575154

Tabulka 2: Počet přihlášek za období. Jak jsme již uvedli výše, výzvy NRP pro nestátní a neziskové organizace (NNO) měly svá specifická pravidla a podmínky (podmínky, cílové skupiny atd.), proto je do tohoto výpočtu nezahrnujeme.

3. Třetím cílem bylo obnovit studijní návyky a překlenout vznikající sociální propast, která vznikla během nepřítomnosti žáků ve škole, zejména v době plošného uzavírání škol. Pro tyto žáky nebyl výslovně stanoven požadavek na výuku matematiky, českého jazyka nebo cizího jazyka, ale naopak byla školám ponechána volnost při výběru jakéhokoli předmětu, u kterého mohlo doučování vést k obnově studijních návyků. To vedlo k **podpoře 296 907 zápisů** z celkového počtu.
4. Vzhledem k celoplošné podpoře nebyla však opomenuta možnost doučovat žáky z přechodových ročníků, zejména těch, kteří se připravují na přijímací zkoušky. Takto bylo doučování využito u **71 576 zápisů** z celkového počtu. Ukázalo se, že doučování mohlo mít vliv na počet žáků přihlášených k jednotným přijímacím zkouškám v roce 2022, což ukazuje na možné zvýšení aspirací na vzdělání.

Na středních a základních školách bylo odučeno **2 968 471 vyučovacích hodin**, a to převážně přibližně 40 000 interními učiteli z konkrétních škol. Počet podpořených žáků v každém období činil přibližně **300 000 žáků**.

Až 30 % ředitelů a ředitelů uvedlo, že je obtížné tyto učitele sehnat. Stejně procento ředitelů a ředitelů uvedlo, že bylo obtížné získat pro doučování samotné žáky.

Stejně jako během Národního plánu doučování, i zde probíhalo doučování intenzivněji ve školách s vyšším podílem žáků s potřebou podpory, které patří mezi tzv. znevýhodněné školy.

Dopad na doučování hodnotí ředitelé a vedoucí pracovníci škol velmi pozitivně². Domnívají se, že v průměru 46 % žákům se díky doučování podařilo zlepšit výsledky a 44 % žáků se díky doučování podařilo udržet alespoň stejné výsledky (byli ohroženi tím, že by se zhoršili). Pouze u průměrně 6 % žáků nemělo doučování podle ředitelů a ředitelů škol žádný významný dopad. Tyto výsledky se neliší mezi regiony ani typy škol (podle míry znevýhodnění) - ani věcně, ani statisticky.

Skutečnost, že se uváděný dopad doučování neliší v závislosti na míře sociálního znevýhodnění jednotlivých škol, se může zdát zklamáním, protože více znevýhodněné školy dostávaly vyšší finanční podporu. Tato odstupňovaná finanční podpora však byla odůvodněna rozdílnými podmínkami škol. Sociálně znevýhodněné školy vzdělávaly více žáků ohrožených školním neúspěchem, a proto potřebovaly více finančních prostředků na zmírnění tohoto rizika. V důsledku toho je očekávání, že by ve škole, která na základě svého znevýhodněného postavení obdržela více finančních prostředků, měly být lepší výsledky doučování než ve škole "průměrné",

² Toto tvrzení vyplývá z povinných odpovědí na otázku *Jak byste odhadli dopad doučování na výsledky doučovaných studentů? Uveďte prosím odhad procenta žáků, pro které tento popis platí.*

zavádějící. Vyšší finanční prostředky byly nutné k dosažení alespoň podobných výsledků jako ve školách, které se nepotýkají s vysokou koncentrací znevýhodněných žáků. COVID-19 skutečně nepřiměřeně postihl znevýhodněné školy. Skutečnost, že nepozorujeme další prohlubování rozdílů mezi znevýhodněnými školami a ostatními školami, je proto povzbudivá.

Mnoho škol navíc pokračovalo v doučování svých žáků i po ukončení programu Doučování z Národního plánu obnovy. Program Doučování tedy byl pro některé školy důležitým začátkem poskytování kontinuální podpory žákům ohrožených školním neúspěchem.

Obecně dopady COVID-19

Vzdělávání žáků bylo pandemií COVID-19 ovlivňováno od března 2020, kdy bylo poprvé rozhodnuto o zákazu fyzické přítomnosti dětí ve školách a o distanční výuce. Následovala dobrovolná účast žáků a letní prázdniny. Ve školním roce 2020/21 byla prezenční výuka plošně omezena dvakrát, a to v listopadu 2020 a mezi lednem a dubnem 2021. Mezi dubnem a květnem byla zavedena rotační výuka. Izolace nakažených žáků a následná karanténa tříd dále narušují každodenní chod školy. Celkem byly od října 2021 školy uzavřeny nebo částečně uzavřeny po dobu 46 týdnů, kdy měla probíhat prezenční výuka.

Omezení výuky v prezenční formě má negativní dopad na vzdělávací pokroky a výsledky žáků, což potvrdila řada studií³, které se zabývaly dopadem školních výpadků a absencí ve škole. Meziroční srovnání výsledků žáků 5. tříd ZŠ ukázalo, že žáci ztratili v průměru tři měsíce vzdělávání mezi jary 2020 a 2021 (např.: PAQ 2021, průběžné zprávy ČŠI nebo VÚPSV 2022). Především došlo k zaostávání ve školách, které měly slabé výsledky ještě před pandemií covid-19 a jejich žáci měli nižší socioekonomický status. Pro dané žáky hrozilo riziko, že pokud by se nepodařilo zaostávání ve výuce srovnat, promítnulo by se snížení úrovně vzdělání do jejich budoucích životních příležitostí a výdělků a potažmo růstu české ekonomiky a její konkurenceschopnosti jako celku (PAQ 2021).

Zde je nutné ukázat data ze studie PAQ (2021), která sledovala výsledky ve vzdělávání u žáků 5. tříd na 88 školách. Ukázalo se, že gramotnosti těchto žáků v květnu 2021 byly stejné či mírně horší než u žáků 5. tříd v únoru 2020. **Modelování na předcházejících čtyřech letech v souladu s většinou zahraniční literatury ukázalo významný vliv každého měsíce výuky. Žáci tak dle dané studie během pandemického roku efektivně ztratili zhruba 3 měsíce výuky. Odhady ukazují, že se gramotnosti žáků v průměru snížily o 16 percentilových bodů. 3 Daná studie ukazuje, že výsledky se celkově zhoršily v 60 % škol v češtině a v 69 % škol v matematice. Ve zbývajících školách byly výsledky srovnatelné s rokem 2020.**

Výraznější byl propad škol s nižším socioekonomickým statusem. Souvislosti dopadů se socioekonomickým zázemím žáků ukazují i další studie od České školní inspekce (ČŠI). Nelze se však omezovat pouze na rodiny s příjmy pod hranici životního minima, je nutné vnímat širší rozsah u podpory školního úspěchu dětí, který je dán i vzděláním samotných rodičů, rodičovskými kompetencemi a schopností učit se s dětmi doma nebo ochotou

³ Viz například: OECD. (2021). *Stav globálního vzdělávání: 18 měsíců po začátku pandemie*. Dostupné zde: https://www.oecd-ilibrary.org/education/the-state-of-global-education_1a23bb23-en

Pavlas, T., Zatloukal, T., Andrys, O. & Neumajer, O. (2021). *Distanční vzdělávání na základních a středních školách - přístupy, posuny a zkušenosti škol rok po nástupu pandemie COVID-19*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde:

https://csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/2021_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ_Distanzni-vzdelavani-v-ZS-a-SS_brezen-2021.pdf

Švaříček, R., Straková, J., Brom, C., Greger, D., Hannemann, T. & Lukavský, J. (2020). *Spolupráce rodiny a školy při uzavření základní školy*. Paedagogické studie. Roč. 25, č. 3. Dostupné zde: <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/19182>

Prokop, D., Duarte, J. & Gargulák, K. (2021). *Zkušenosti českých učitelů s distančním vzděláváním*. PAQ Research. Dostupné zde: <https://www.paqresearch.cz/post/ucitele-zkusenosti-pandemie/>

Prokop, D., & Marková, L. (2021). *Distanční vzdělávání očima rodičů: Vývoj dětí, překážky, motivace a pohoda*. PAQ Research. Dostupné zde: <https://www.paqresearch.cz/post/distanzni-vzdelavani-v-roce-2020-pohledem-rodicu/>

Prokop, D., Hrubá, L. & Kunc, M. (2020). *Život během pandemie - ekonomické dopady a distanční vzdělávání*. PAQ Research. Dostupné zde: <https://www.paqresearch.cz/post/zivot-behem-pandemie-ekonomicke-dopady-a-distanzni-vzdelavani/>

Hamberger, T. (2021). *Dopad pandemie COVID-19 na výsledky vzdělávání žáků*. Institut pro politiku a společnost. Dostupné zde: <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2021/08/Vliv-pandemie-covid-19-na-vzd%C4%9BI%C3%A1vac%C3%AD-v%C3%BDsledky-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-IPPS.pdf>

investovat do vzdělání dětí v podobě kroužků a doučování.⁴ “Slabší žáci se vzdělanějšími rodiči mohli profitovat z domácího prostředí a účasti rodičů na vzdělávání, zároveň školy s vyšším statusem mohly lépe zvládat přechod na distanční výuku. Nejhůře z pandemického roku vyšly školy s nízkým statusem a výsledky, u nichž hrozí riziko výrazného zaostávání do budoucna. U výsledkově nadprůměrných škol status školy nehrál roli.” (str. 5, PAQ 2021)⁵

Zajímavé jsou i zjištění ze zpráv ČŠI (2021) o počtu žáků, kteří se propadají ve výsledcích studia. Na základě zjištění mezi řediteli a učiteli ve školním roce 2021/2022 se ukázalo, že ředitelé a učitelé **odhadovali minimálně 14,5 tisíc zaostávajících žáků na prvním stupni základních škol, 22 tisíc žáků na druhém stupni základních škol a 18 tisíc žáků navštěvujících střední školy**⁶.

Nelze zde ani pominout ekonomický dopad v dlouhodobém kontextu, neboť víme že výpadky ze vzdělávání vytváří dlouhodobé celoživotní a celospolečenské negativní dopady. Riziko zvýšení těchto negativních jevů z důvodu covid-19 ukazovala např. studie think tanku IDEA při CERGE-EI (2021)⁷. Tato studie definovala ekonomické ztráty způsobené zavíráním škol na desítky miliard týdně. Autoři studie na základě kvantifikovaných odhadů dopadů na vzdělanost vyčíslili dopad jednoho týdne distanční výuky na ztrátu 33 mld. Kč týdně.

V kontextu výše uvedeného je třeba mít na paměti, že podle výroční zprávy ČŠI 2019/2020,⁸ mělo prokazatelně promyšlený systém podpory reflektující složení a potřeby žáků školy pouze 65,2 % škol (o 7,4 procentního bodu méně než ve školním roce 2018/2019), což je klíčové pro rezistenci školy proti událostem typu pandemie COVID-19 v důsledku distančního vzdělávání. V důsledku pandemie "alespoň jedno opatření ke snížení školní neúspěšnosti u žáků ohrožených školním neúspěchem a neprospěchem přijalo 99 % navštívených škol. Ne vždy se však opatření daří efektivně uplatnit. Nedostatečná individualizace práce v hodinách včetně individuálního formativního hodnocení jsou slabou stránkou, která dlouhodobě vyžaduje zlepšení.“ (Výroční zpráva ČŠI 2019/2020). **Program Doučování tak reagoval na situaci výše a svým zaměřením přispíval právě k pokrytí opatření pro zlepšení školního úspěchu u znevýhodněných žáků.**

Zaměření na zprávy ČŠI o matematické a čtenářské gramotnosti

Pokud se podíváme na výsledky vzdělání žáků v letech. Dle zprávy ČŠI **Vyhodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. ročníků základních škol a víceletých gymnázií**⁹ lze říci, že prostřednictvím porovnání výsledků žáků v testech z roku 2017 a 2022 se **ukazuje srovnatelná úspěšnost a nejsou spatřovány výraznější negativní dopady pandemie covid-19.**¹⁰ Vzhledem k očekávaným vzdělávacím ztrátám (viz studie citované výše) je srovnatelná úroveň výsledků vzdělávání obrovským úspěchem škol a školské politiky.

⁴ Viz například: Novosák, J., Suhomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. tříd základních škol a víceletých gymnázií*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: [TZ-Vyhodnoceni-vysledku-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf \(csicr.cz\)](https://www.csicr.cz/TZ-Vyhodnoceni-vysledku-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf), kde kategorie faktorů SES odkazuje na tzv. velkou trojici: příjem rodiny, vlastnictví (např. příjem rodiny/domácnosti, nárok žáka na bezplatné stravování, rodina/domácnost na vzdělávání, materiální vybavení rodiny/domácnosti, subjektivní vnímání potřeb); dosažené vzdělání rodičů; zaměstnání rodičů vzhledem k jeho charakteru a druhu vykonávané práce. V úvahu však lze vzít i další ukazatele SES, jako je role rodičů z hlediska kulturního a sociálního kapitálu (např. postoje rodičů ke vzdělávání, podpora žáka ze strany rodičů) nebo subjektivní SES na základě vnímání vlastního postavení ve společnosti.

⁵ Korbel, V., Prokop, D. & Münich, J. (2021). *Dopady pandemie COVID-19 na žáky*. PAQ Research, Praha. Dostupné zde: <https://www.paqresearch.cz/post/pandemie-dopad-zaci/>

⁶ Pavlas, T., Zatloukal, T. & Andrys, O. (2021). *Návrat žáků k prezenčnímu vzdělávání na základních a středních školách*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: [TZ-NAVRAT-zaku-k-prezentaci-vzdelavani-v-ZS-a-SS-24-8-FINAL.pdf \(csicr.cz\)](https://www.csicr.cz/TZ-NAVRAT-zaku-k-prezentaci-vzdelavani-v-ZS-a-SS-24-8-FINAL.pdf)

⁷ Jann, O., Münich, D. & Zapletalová, L. (2021). *Vyloučení prezenční výuky během pandemie COVID-19: odhad neviditelných ekonomických ztrát*. IDEA CERGE-EI, Praha. Dostupné zde: [Vzdělávání a výchova \(CERGE-ei.cz\)](https://www.idea.cz/Vzdělávání_a_výchova_CERGE-ei.cz)

⁸ Česká školní inspekce. (2021). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávacího systému ve školním roce 2019/2020 - Výroční zpráva České školní inspekce 2019/2020*. Dostupné zde:

https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2021_p%2599%25adlohy/Dokumenty/VZ_CSI_2021_e-verze_22_11.pdf

⁹ Novosák, J., Suhomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. tříd základních škol a víceletých gymnázií*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: [TZ-Vyhodnoceny-vysledek-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf \(csicr.cz\)](https://www.csicr.cz/TZ-Vyhodnoceny-vysledek-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf)

¹⁰ Novosák, J., Suhomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. tříd základních škol a víceletých gymnázií*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: [TZ-Vyhodnoceny-vysledek-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf \(csicr.cz\)](https://www.csicr.cz/TZ-Vyhodnoceny-vysledek-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf)

Lze shrnout, že „průměrná úspěšnost žáků 5. ročníku v testu českého jazyka byla 68 %, v testu matematiky 51 % a v testu dovedností usnadňujících učení 51 %. Průměrná úspěšnost žáků 9. ročníku v testu českého jazyka byla 65 %, v testu matematiky pak 53 %. Opakovaně se tak ukazují vyšší problémy žáků 5. i 9. ročníku se zvládnutím učiva matematiky na 1. i 2. stupni základní školy.“ (str. 10, ČŠI 2022). Dále daná zpráva uvádí, že „**podíváme-li se na srovnání výsledků žáků 9. ročníku v testech českého jazyka a matematiky, výsledky zůstaly téměř beze změny.** U žáků 5. ročníku došlo ke zhoršení v testu českého jazyka, který byl v roce 2022 o něco horší, ale v testu matematiky byli žáci o něco lepší. Na zlepšování výsledků českých žáků 1. stupně základní školy v matematice ukazují také zjištění z mezinárodních šetření TIMSS v letech 2011, 2015 a 2019.

Je nutné však přiznat, že v hodnocení žáků prostřednictvím testů jsou hůře hodnotitelné dovednosti, které bylo obtížnější rozvíjet prostřednictvím distanční výuky (nekognitivní výsledky).“ (str. 10, ČŠI 2022)

Předmět	ČJ 5. ročník	ČJ 9. ročník	Matem. 5 ročník	Matem. 9. ročník
Rozdíl v úspěšnosti žáků	-1,6	-0,4	+ 3.6	+ 0.1

Tabulka 2, Rozdíl v úspěšnosti žáků v testování v roce 2022 a 2017 v p. b. (předmět a ročník) Zdroj¹¹

Jak bylo uvedeno výše, v odborné literatuře i studiích zaměřených na oblast vzdělávání je poukazováno na deficit žáků pocházející ze sociálně znevýhodněného rodinného prostředí, kde je menší podpora žáků v učení na dálku. **PIRLS 2021 potvrdil, že Česká republika patří k zemím s nadprůměrnými rozdíly ve výsledcích žáků v závislosti na jejich socioekonomickém zázemí.** Zastoupení žáků v jednotlivých kategoriích socioekonomického statusu, stejně jako průměrné výsledky v testu PIRLS, se významně liší v jednotlivých krajích ČR.¹²

Je zajímavé, že většina **empirických studií, které se zabývaly tématem vzdělávacího deficitu způsobeného uzavřením škol v období pandemie covidu-19, primárně ukázala na horší vzdělávací výsledky žáků v době blízké prvnímu uzavření škol, a to také v prostředí českých škol.**

Z daného lze usuzovat, že program Doučování z Národního plánu obnovy, který probíhal na 92 % školách a rozbíhal se na začátku roku 2022 dokázal posílit právě segment potřeb žáků, kteří potřebovali z důvodu nedostatečné rodinné podpory zvýšenou pozornost. Program Doučování tak podporu zacílil na správné místo a pomohl překonat znevýhodnění některých žáků, kteří se obtížně vyrovnávali s propadem během distančního vzdělávání.

To lze podpořit i zjištěními výše zmíněné zprávy ČŠI (2022), která uvádí, že v **delším časovém horizontu od první vlny pandemie COVID-19 již nejsou závěry empirických studií tak jednoznačné, neboť některé z nich poukazují nejen na snížení, ale i úplné vymizení vzdělávacího deficitu, přičemž svou roli hraje i dlouhodobější trend vzdělávacích výsledků žáků** (str. 27, ČŠI 2022).

Specificky je uvedeno, že „pro žáky 5. ročníku lze pozorovat rozdílná zjištění v případě testu českého jazyka s o něco horším výsledkem žáků v roce 2022 na jedné straně a v případě testu matematiky s o něco lepším výsledkem žáků v roce 2017 na straně druhé. ... v případě žáků nižšího stupně základní školy poukazují také jiné empirické studie na silnější nepříznivé dopady období pandemie covidu-19 na výuku rodného jazyka ve srovnání s výukou matematiky.“ (str. 28, ČŠI 2022) Dále zpráva uvádí, že sledujeme „střednědobý trend zlepšujících se výsledků českých žáků 4. ročníku základní školy v matematice tak, jak byl zaznamenán v mezinárodním šetření TIMSS.“ (str. 28, ČŠI 2022). Důležité pro nás je zjištění, že „žáci 9. ročníku řešili v roce 2022 test českého jazyka i matematiky na úrovni srovnatelné s výsledky žáků v roce 2017.“ (str. 28, ČŠI 2022). Což poukazuje na závěry uvedené výše, že v dlouhodobém horizontu nedošlo k výrazným negativním dopadům pandemie covid-19, jak

¹¹ Na straně 28: Novosák, J., Suchomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. tříd základních škol a víceletých gymnázií*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde. [TZ_Vyhodnoceny-vysledek-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf \(csicr.cz\)](https://www.csicr.cz/tz/vyhodnoceny-vysledek-modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf)

¹² Boudová, S., Tomášek, V. & Halbová, B. (2022). *PISANational Report 2022: Matematická, čtenářská a přírodovědná gramotnost*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde. [Česká školní inspekce - Národní zpráva PISA 2022 \(csicr.cz\)](https://www.csicr.cz/ceska-skolni-inspekce-narodni-zprava-pisa-2022).

na ně upozorňovali některé studie v roce 2021 (např. PAQ 2021). Lze tak potvrdit, že program Doučování z NPO, který podpořil žáky v období 2022 – 2023 a zaměřoval se na podpořených školách zejména na výuku matematiky a češtiny pomohl zmírnit negativní dopady covid-19 u většiny žáků a pomohl tak překonat dopady distanční výuky u znevýhodněných žáků, kteří byli identifikováni danými školami jako ohrožené skupiny ve vztahu ke svému sociálně-ekonomickému znevýhodnění a dále kteří byli ohroženi školním propadem kvůli výpadku podpory, která se jim jinak dostává při prezenční výuce.

Je nutné však zdůraznit, že výsledky žáků 5. i 9. ročníku silně spojeny s úrovní socioekonomického statusu, což představuje pro školy jasné výzvy, neboť právě školy mohou negativní vliv rodinného zázemí socioekonomicky slabších žáků kompenzovat.

Hodnocená oblast a rok	Počet zúčastněných žáků	Kategorie výsledků žáků			
		1 - nejvyšší úroveň	2 - vyšší úroveň	3 - minimální úroveň	4 - Nedostatečná úroveň
Čtenářská gramotnost - 5. třída	41 070	16 %	29 %	32 %	23 %
Čtenářská gramotnost – Událost 9	21 821	22 %	33 %	30 %	16 %
Ostatní cizí jazyk (DCJ) - 9. třída					
(a) Angličtina jako DCJ	4 633	8 %	48 %	27 %	17 %
(b) němčina jako DCJ	10 192	15 %	28 %	33 %	24 %
(C) Francouzština jako DCJ	629	15 %	40 %	29 %	17 %
(D) španělský jazyk jako DCJ	993	9 %	39 %	36 %	16 %
Dějiny - 9. vydání	6 566	14 %	28 %	34 %	23 %
Fyzika - 9. třída	7 076	13 %	33 %	32 %	22 %
Chemie - 9. třída	7 481	10 %	26 %	35 %	29 %
Přírodní popis – třída 9	6 945	20 %	26 %	31 %	24 %
Vzdělávání pro zdraví – Událost 9	6 315	19 %	36 %	32 %	13 %
Zeměpis - 9. třída	6 295	17 %	33 %	32 %	18 %

Tabulka 3, Základní charakteristiky provedených zjišťování výsledků vzdělávání ve školním roce 2022/2023, zdroj ČŠO13.

Zajímavá jsou také mezikrajové srovnání¹⁴, kdy jsou vidět faktory regionálních rozdílů ve výsledcích žáků dle regionů. „Nejvyšší průměrnou úspěšnost žáci škol na území hlavního města Prahy (57 %), následují žáci škol Jihomoravského kraje (52 %), Středočeského kraje (52 %), Kraje Vysočina (51 %) a Zlínského kraje (51 %). Nejnižší průměrné úspěšnosti opětovně dosáhli žáci škol Karlovarského kraje (46 %) a Ústeckého kraje (46 %).“ (str. 24, ČŠI 2022).¹⁵

Další užitečný vhled nabízí pohled na školní neúspěšnost. Ve školním roce 2019/2020 se jednalo o 6 795 žáků opakující ročník, ve školním roce 2020/2021 opakovalo ročník 3205 žáků, ve školním roce 2021/2020 šlo o 8 204, ve školním roce 2022/2023 došlo k snížení na 6 558, ve školním roce 2023/2024 pak dokonce na 5754.¹⁶ Z daného vidíme jasný propad v pocovidových letech, který byl ale v pozdějším období vyrovnána v současné době dokonce pozorujeme zlepšení i v dlouhodobém horizontu.

¹³Tomášek, V., Boudová, S., Klement, L., Basl, J., Zatloukal, T., Pražáková, D., Janoušková, S. (2020). *Mezinárodní šetření TIMSS 2019 - národní zpráva*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde.

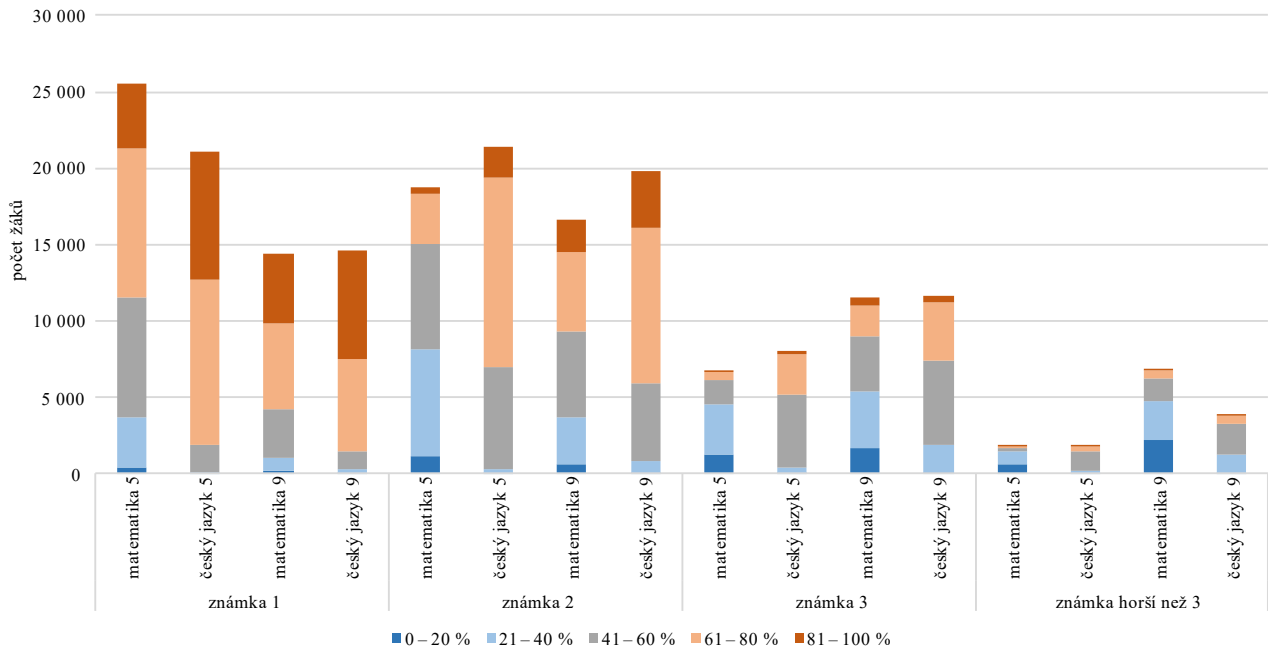
https://www.csicr.cz/html/2020/Narodni_zprava_TIMSS_2019/resources/pdfs/TIMSS_2019_Narodni_zprava.pdf

¹⁴Novosák, J., Suchomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. tříd základních škol a víceletých gymnázií*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde.

https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%5C%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ_Vyhodnoceni-vysledku-vzdelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf

¹⁵TZ_Evaluated-result-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf (csicr.cz)

¹⁶Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. (2024). *Školní ročenka - Ukazatele výkonnosti školního roku 2023/2024*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné zde. <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>

Graf č. 1, Počet žáků 5. a 9. ročníku podle kategorie úspěšnosti v testech českého jazyka a matematiky a podle známky na posledním (pololetním) vysvědčení, zdroj: ČŠI, 2022, str. 26¹⁷

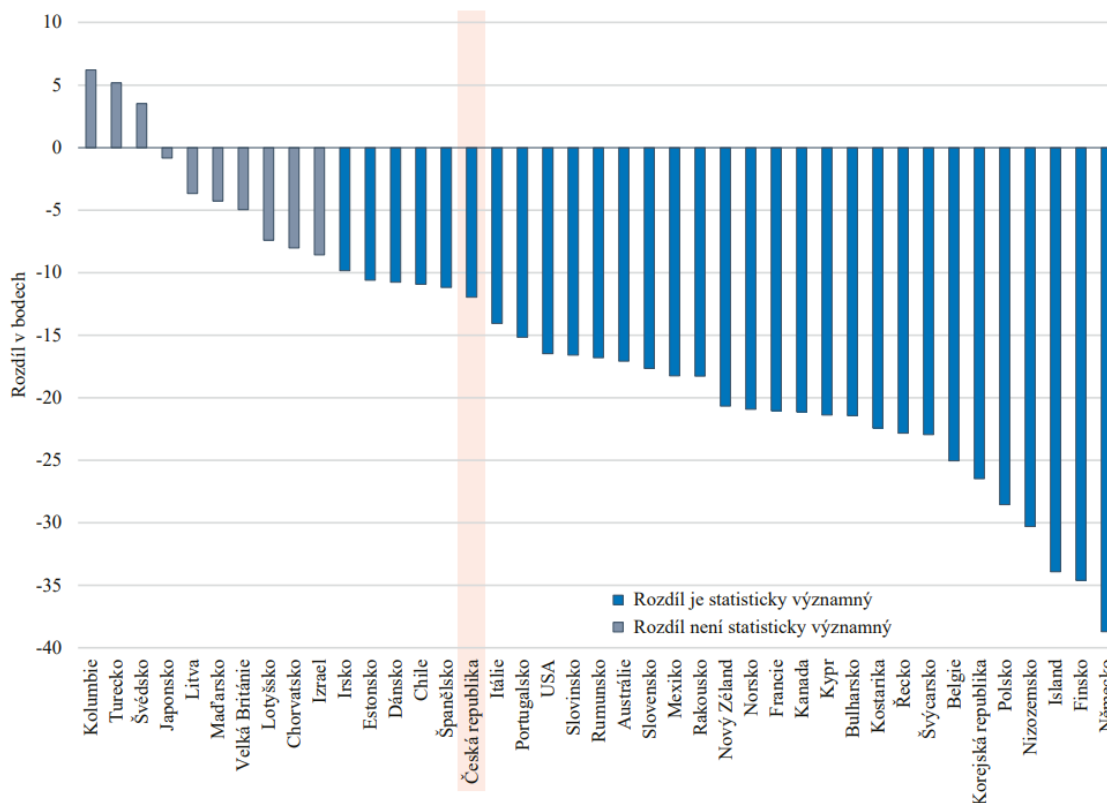
Mezinárodní srovnání

Díky šetření PISA, které se koná periodicky každé tři roky (kvůli pandemii covid-19 pak byla pauza prodloužena na 4 roky) v zemích EU a OECD je možné zasadit vývoj výsledků českých žáků do mezinárodního kontextu.

Matematická gramotnost

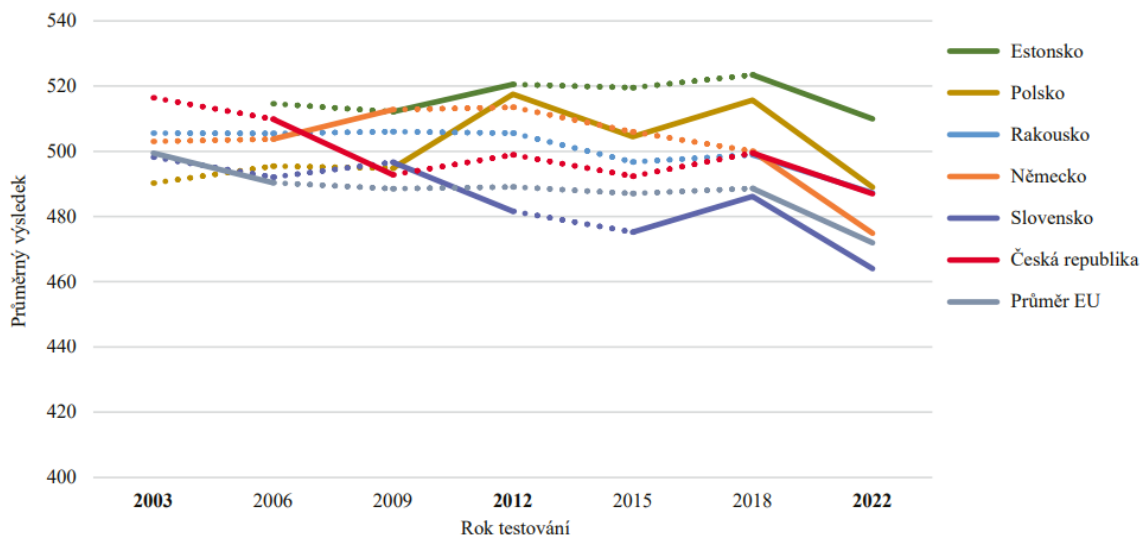
Národní zpráva PISA 2022 vydaná Českou školní inspekcí (2023) ukazuje vývoj matematické gramotnosti v zemích EU a OECD mezi lety 2012 a 2022. Do tohoto srovnání se tedy již pomítala opatření spojená s pandemií covid-19. Ačkoli se ukazuje zhoršení ČR ve výsledcích z matematické gramotnosti, patří ČR mezi země, u kterých byl tento pokles spíše nižší (graf 2). Graf 3 pak ukazuje podrobnější rozklad vývoje výsledků z matematiky pro vybrané země, které jsou kulturně a geograficky blízké ČR. V každé zemi probíhala covidová opatření jinak. ČR spolu se Slovenskem byly zeměmi, ve kterých děti nechodily do školy kvůli uzavření škol nejdéle (kolem 170 dní). **Z grafu jde vidět, že pokles výsledků byl v ČR dlouhodobým trendem, nicméně mezi roky 2015 a 2018 došlo k mírnému zlepšení. Mezi lety 2018 a 2022 zaznamenaly všechny vybrané země pokles ve výsledcích. Avšak v případě ČR šlo o nejmenší propad navzdory dlouho zavřeným školám.** Slovensko naopak zaznamenalo propad strmější. Pokles ČR lze přirovnat k Estonsku, které se dlouhodobě umísťuje na předních příčkách vzdělávacích výsledků. Konkrétně je pak pokles ve výsledcích českých žáků nižší než v Polsku, Německu nebo Slovensku.

¹⁷ Novosák, J., Suchomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. tříd základních škol a víceletých gymnázií*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ_Vyhodnoceni-vysledku-vzdelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf

Země jsou řazeny sestupně podle rozdílu ve výsledcích.

Graf 2, Změny výsledků v zemích OECD a EU mezi lety 2012 a 2022, zdroj: ČŠI, 2023, s. 20.

Estonsko se do šetření PISA zapojilo až v roce 2006.

Přerušovaná spojnice znamená, že rozdíl ve výsledcích v po sobě jdoucích dvou cyklech nebyl statisticky významný, plná čára představuje statisticky významnou změnu.

Graf 3, Změny ve výsledcích vybraných evropských zemí mezi lety 2003 a 2022, zdroj: ČŠI, 2023, s. 21.

Čtenářská gramotnost

V případě čtenářské gramotnosti nedošlo v ČR téměř k žádnému zhoršení v roce 2022 oproti výsledkům v roce 2018 (ČŠI, 2023). Tabulka č. 4 ukazuje vývoj mezi lety 2000 a 2022 napříč zeměmi OECD a EU, graf č. 4 se pak přímo zaměřuje na rozdíl mezi výsledky v roce 2018 a 2022. ČR se je na tom opět výrazně lépe než její blízcí sousedé (Slovensko, Německo, Polsko). Program Doučování tak byl faktorem, který mohl přispět k udržení výsledků čtenářské gramotnosti v covidovém období a zároveň mohl být faktorem v předejití strmému propadu ve výsledcích z matematiky, jako to lze pozorovat v jiných zemích.

Existují i jiná vysvětlení, proč nepozorujeme zhoršení výsledků českých žáků, avšak méně pravděpodobná. Mohlo dojít ke zlepšení pedagogického výkonu učitelů, kteří dokázali velmi dobře kompenzovat distanční vzdělávání, a tím pádem nebyly ovlivněny výsledky žáků. I přes nedostatečné technické vybavení některých žáků poskytly školy v prvním roce covidových omezení offline výukové materiály 250 000 žákům, kteří se nemohli účastnit online výuky. Díky různým národním a školním strategiím se tento počet žáků, kteří se nemohli účastnit online výuky v následujícím roce snížil na 50 000 žáků¹⁸. Z toho vyplývá, že i když české školy patřily k těm nejdéle zavřeným, mohly být v poskytování distančního vzdělávání efektivní, ať už díky ochotě učitelů, nebo díky rozsáhlému národnímu programu, který školy a žáky vybavil technologiemi (zejména díky komponentě 3.1 - Zajištění digitálních technologií ve školách). Spolu s programem Doučování mohly tyto intervence způsobit výsledky, které vidíme ve výsledcích průzkumu z roku 2022.

18 Zpráva České školní inspekce:

Země	Rok testování								Rozdíl vůči ČR v roce 2022
	2000	2003	2006	2009	2012	2015	2018	2022	
Irsko	527	515	517	496	523	521	518	516	▲
Japonsko	522	498	498	520	538	516	504	516	▲
Korejská republika	525	534	556	539	536	517	514	515	▲
Estonsko	-	-	501	501	516	519	523	511	▲
Kanada	534	528	527	524	523	527	520	507	▲
USA	504	495	-	500	498	497	505	504	▲
Nový Zéland	529	522	521	521	512	509	506	501	▲
Austrálie	528	525	513	515	512	503	503	498	▲
Velká Británie	-	-	495	494	499	498	504	494	○
Finsko	546	543	547	536	524	526	520	490	○
Dánsko	497	492	494	495	496	500	501	489	○
Polsko	479	497	508	500	518	506	512	489	○
Česká republika	492	489	483	478	493	487	490	489	
Švédsko	516	514	507	497	483	500	506	487	○
Švýcarsko	494	499	499	501	509	492	484	483	○
Itálie	487	476	469	486	490	485	476	482	▼
Rakousko	492	491	490	-	490	485	484	480	▼
Německo	484	491	495	497	508	509	498	480	▼
Belgie	507	507	501	506	509	499	493	479	▼
Portugalsko	470	478	472	489	488	498	492	477	▼
Norsko	505	500	484	503	504	513	499	477	▼
Chorvatsko	-	-	477	476	485	487	479	475	▼
Lotyšsko	458	491	479	484	489	488	479	475	▼
Španělsko	493	481	461	481	488	496	-	474	▼
Francie	505	496	488	496	505	499	493	474	▼
Izrael	452	-	439	474	486	479	470	474	▼
Maďarsko	480	482	482	494	488	470	476	473	▼
Litva	-	-	470	468	477	472	476	472	▼
Slovinsko	-	-	494	483	481	505	495	469	▼
Nizozemsko	-	513	507	508	511	503	485	459	▼
Turecko	-	441	447	464	475	428	466	456	▼
Chile	410	-	442	449	441	459	452	448	▼
Slovensko	-	469	466	477	463	453	458	447	▼
Malta	-	-	-	442	-	447	448	445	▼
Řecko	474	472	460	483	477	467	457	438	▼
Island	507	492	484	500	483	482	474	436	▼
Rumunsko	-	-	396	424	438	434	428	428	▼
Mexiko	422	400	410	425	424	423	420	415	▼
Kostarika	-	-	-	443	441	427	426	415	▼
Kolumbie	-	-	385	413	403	425	412	409	▼
Bulharsko	430	-	402	429	436	432	420	404	▼
Kypr	-	-	-	-	449	443	424	381	▼
Průměr OECD	494	494	485	491	493	490	487	476	
Průměr EU	490	493	482	484	491	486	482	469	

Země jsou řazeny sestupně podle průměrného výsledku v roce 2022.

Výsledky v cyklech, kdy byla čtenářská gramotnost hlavní oblastí, jsou uvedeny tučně.

Průměrný výsledek země v roce 2022

 je statisticky významně nad průměrem země OECD

 je statisticky významně lepší než výsledek ČR

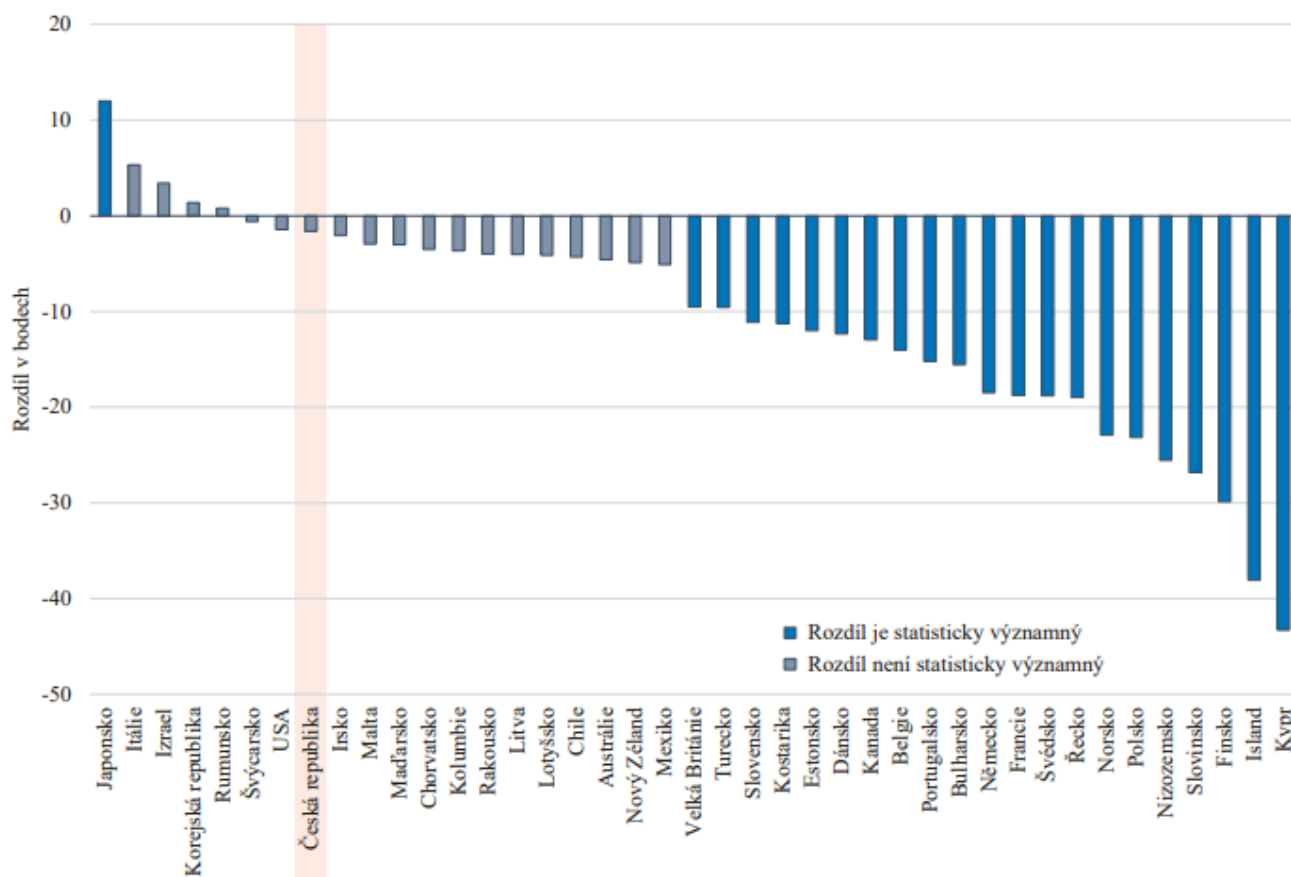
 není statisticky významně odlišný od průměru země OECD

 není statisticky významně rozdílný od výsledku ČR

 je statisticky významně pod průměrem země OECD

 je statisticky významně horší než výsledek ČR

Tabulka 4, Průměrné výsledky čtenářské gramotnosti v zemích OECD a EU od roku 2000, zdroj: ČŠI, 2023, str. 36

Země jsou řazeny sestupně podle rozdílu ve výsledcích.

Graf 4, Změny ve výsledcích čtenářské gramotnosti v zemích OECD a EU mezi lety 2018 a 2022, zdroj: ČŠI, 2023, s. 37.

Socioekonomický status

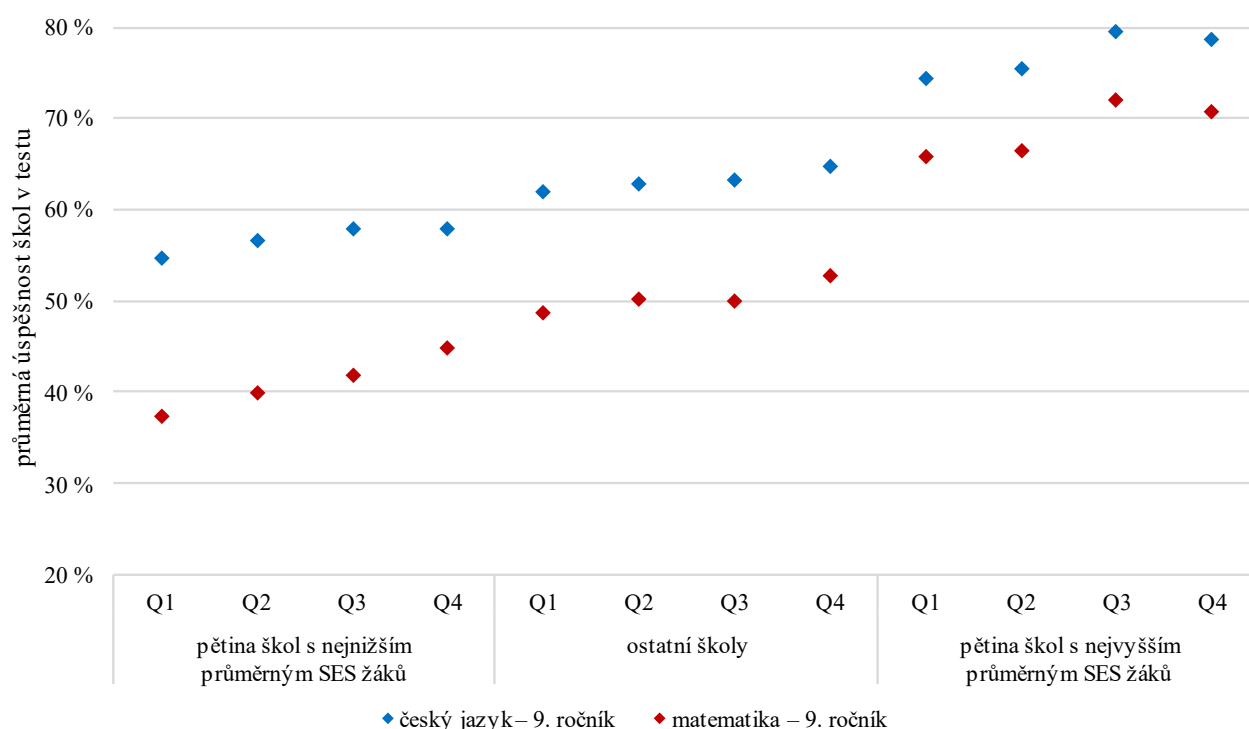
Zde si v kontextu nastavení programu Doučování z NPO ukážeme ještě vliv socioekonomického statusu na výsledky vzdělávání ve sledovaných letech 2021–2023. **Vyhodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. ročníků základních škol a víceletých gymnázií**¹⁹ se zaměřovalo i na socioekonomický status (dále „SES“)²⁰ žáků.²¹ Ze zprávy ČŠI vyplývá, že úroveň SES žáků nemá absolutní vliv na úspěšnost ve vzdělávání, a i ve skupině znevýhodněných žáků se vyskytují žáci s vysokou úspěšností v testech. To je podmíněno podporou, kterou žákům poskytuje škola nebo jiný subjekt. Rozdíly mezi školami, které vykazují úspěšné žáky s nižším SES, se liší

19 Novosák, J., Suchomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). Vyhodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. ročníků základních škol a víceletých gymnázií. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ_Vyhodnoceni-vysledku-vzdelavani-zaku-5-a9-rocniku-ZS-a-VG.pdf

²⁰ Index SES byl poprvé vypočten v tematických zprávách České školní inspekce na základě tří skupin dílčích proměnných charakterizujících rodinu/domácnost žáka (vzdělání rodičů, zaměstnání rodičů a příjem/vlastnictví rodiny). Při konstrukci indexu byly použity pokročilé metody kvantitativního zpracování, a to i s cílem minimalizovat ztrátu informací spojenou s chybějícími odpověďmi žáků. Posouzení konstrukce vztahu SES s vybranými charakteristikami žáků a škol, jako je pohlaví žáka, status žáka se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), studovaný obor vzdělání žáka a region sídla školy, potvrzuje dobrou využitelnost indexu SES. Pokročilé kvantitativní metody byly použity také k hodnocení výsledků žáků. Viz [Z_Vyhodnoceni-vysledku-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf](#) (csicr.cz).

²¹ Mezinárodní průzkumy ukazují vysoký význam socioekonomických nerovností ve vzdělávacích výsledcích českých žáků. Úroveň korelace indexu SES žáků a jejich výsledků v řešených testech odpovídá hodnotám korelací zjištěných v mezinárodním šetření PISA a opakovaně tak potvrzuje důležitost vztahu mezi SES a výsledky žáků.

v míře podpory poskytované žákům. Dřívější zpráva ČŠI shrnula, čím se vyznačují školy, které zmírňují dopad sociálního znevýhodnění²². Pomáhá, když si učitelé uvědomují dopad sociálního znevýhodnění na žáky, školy jsou otevřené inovativním strategiím ze zahraničí. Mezi běžně uplatňované strategie patří kompenzace finančních bariér žáků, zajištění volnočasových aktivit a budování dobrých vztahů s rodiči. Důležitým faktorem je také dostupnost podpůrného personálu, jako jsou psychologové, sociální a speciální pedagogové a asistenti pedagoga.

Graf 5, Průměrná úspěšnost žáků v testech z českého jazyka a matematiky pro 5. ročník ve vztahu k SES škol a indexu kvality pro počáteční fázi jejich distančního vzdělávání (Zdroj: ČŠI, 2022, s. 41).²³

Je však třeba poznamenat, že podle srovnání hodnot za školy, jejichž žáci řešili test stejného předmětu a ročníku v roce 2017 i 2022, se ukazuje (s výjimkou testu z českého jazyka v 9. třídě), že úroveň školy má větší vliv na vysvětlení rozdílů ve výsledcích žáků v šetření v roce 2022. V tomto ohledu je nejvíce patrný relativní pokles pozice škol, které se vyznačují nejnižším průměrným SES účastníků se testování. Například průměrná úspěšnost pětiny škol s nejnižším SES se snížila v testu z českého jazyka pro 9. třídu o 2,7 p. b. a v testu z matematiky pro 9. třídu o 4,1 p. b., zatímco průměrná úspěšnost pětiny škol s nejvyšším SES zůstala v testu z českého jazyka nezměněna a v testu z matematiky se zvýšila o 1 p. b.5 p. b. v testu z matematiky (viz Hodnocení výsledků vzdělávání žáků, ČŠI, 2022). Zde²⁴ vidíme určité limity, které se však objevují v českém školství obecně a které nebyly překonány ani prostřednictvím programu Doučování. **Souhrnně lze říci, že distanční výuka, která**

²² Česká školní inspekce:

https://www.csicr.cz/Csicer/media/Prilohy/PDF_el_publicace/Tematicke%20zpr%20a1vy/TZ_Hodnoceni_uspesnych_strategii_ZS_znevychodneni_21-10-2020_F.pdf

²³ Novosák, J., Suchomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. tříd základních škol a víceletých gymnázií*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde. https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%20C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ_Vyhodnoceni-vysledku-vzdelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf

²⁴ Novosák, J., Suchomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. tříd základních škol a víceletých gymnázií*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde. https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%20C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ_Vyhodnoceni-vysledku-vzdelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf

se v letech projevila ve výsledcích žáků, měla silnější dopad ve školách s nižším SES, kde se distanční výuka propojila se slabším podpurným prostředím rodinného a sociálního prostředí žáků.²⁵

Hlavní zjištění a závěry hodnocení programu Doučování Národního plánu obnovy

Doučování se zúčastnilo celkem 92 % škol z celkového počtu 4 951 podpořených škol. Tyto školy vyčerpaly celkem dvě třetiny z přidělené dotace.

Doučování cílilo na poskytnutí pomoci žákům ohrožených školním neúspěchem. Během první etapy, která probíhala v první polovině roku 2022 (leden až srpen), se k doučování přihlásilo celkem 305 859 zápisů na veřejných školách a 6 396 zápisů na soukromých, církevních školách.

Během druhé etapy realizované od září do prosince roku 2022 se jednalo o 257 853 zápisů na veřejných školách a 4 770 žáků na soukromých, církevních školách.

V poslední etapě, v první polovině roku 2023, to bylo 303 744 zápisů na veřejných školách a 7 028 žáků na soukromých, církevních školách nebo konzervatořích. Nestátní a neziskové organizace doučily navíc 3 702 zápisů v roce 2022 a 4 209 zápisů v roce 2023.

Na základě výše uvedených dat, které potvrzují srovnatelnou úspěšnost žáků v 5. a 9. ročnících, stejně tak dle vývoje opakování ročníků v meziročním srovnání lze usuzovat, že program Doučování dokázal zacílit na potřeby v jednotlivých školách při podpoře znevýhodněných žáků a žáků ohrožených školním neúspěchem a zároveň zabránil výraznějším propadům ve školním úspěchu. Díky danému programu Doučování a z něj podpořeným aktivitám tak nedošlo k odhadovaným negativním dopadům distančního vzdělávání v dlouhodobém horizontu. Je však nutné uvést, že se jedná pouze o data o úspěchu v některých předmětech a obdobně jak konstatuje zpráva ČŠI nelze dopady distančního vzdělávání a covid-19 vztahovat na všechny kompetence a vývoj žáků (měkké dovednosti, komunikace apod.), stejně tak je nutné dané dopady sledovat v dlouhodobějším horizontu ve srovnání i s žáky, kteří distanční výuce nebyli vystaveni.

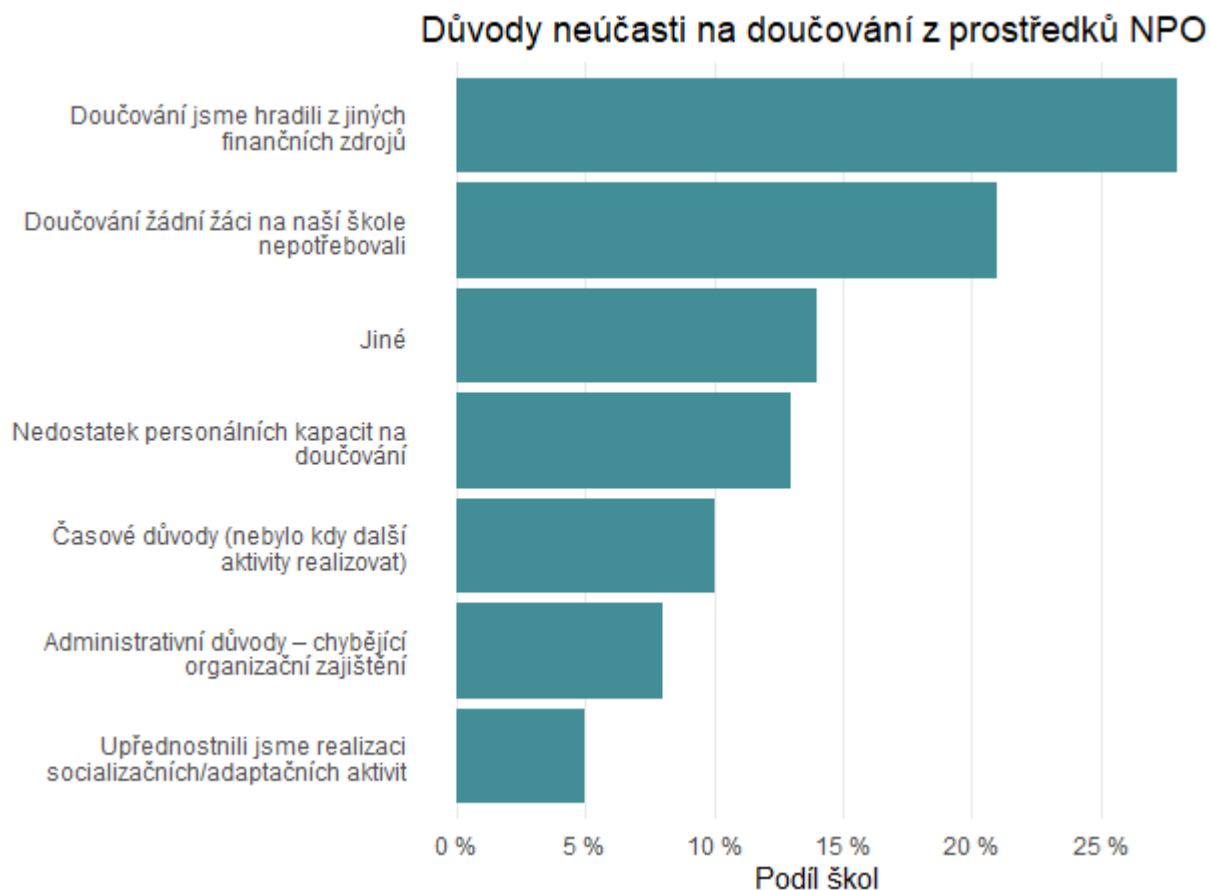
Počet podpořených žáků podle období a typu školy

²⁵ Srovnání výkonů škol, jejichž žáci byli testováni ve stejném předmětu a ročníku v letech 2017 i 2022, ukazuje vysokou stabilitu postavení škol vzhledem k průměrným výsledkům jejich žáků. Ze škol, které v roce 2017 i 2022 testovaly alespoň 10 žáků, se však z nejhorší čtvrtiny do nejlepší čtvrtiny v češtině i matematice dokázala posunout necelá desetina, zatímco z nejlepší čtvrtiny do nejhorší čtvrtiny se propadlo přibližně 5 % škol. Viz Z_Vyhodnoceni-vysledku-Modelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf (csicr.cz).

Graf 6, počet podpořených žáků podle období a typu školy (Grafy a schémata vycházejí z údajů průběžného sběru, zdroj: MŠMT 2022-2024)

Doučování z prostředků NPO se v první vlně neúčastnilo 291 škol z celkového počtu 4 951. Tyto školy v rámci následného dotazníkového šetření jako nejčastější důvod pro nevyužití dotace uvedly, že **doučování hradily z jiných finančních zdrojů (28 %)**. Druhý nejčastěji uváděný důvod byl, že **žáci doučování nepotřebovali (21 %)**. **Nedostatkem personálních kapacit zdůvodnilo nevyužití dotace 13 % škol**. Poměr odpovědí ani počet škol se v následujících vlnách šetření výrazně neměnil.

Graf 7, Důvody neúčasti na výuce NPO (Grafy a diagramy vycházejí z údajů průběžného sběru, zdroj: MŠMT 2022-2024)

Během doučování bylo v průměru zaznamenáno 71 individuálních zápisů na školu v první vlně, 60 ve druhé vlně a 68 ve třetí vlně doučování.

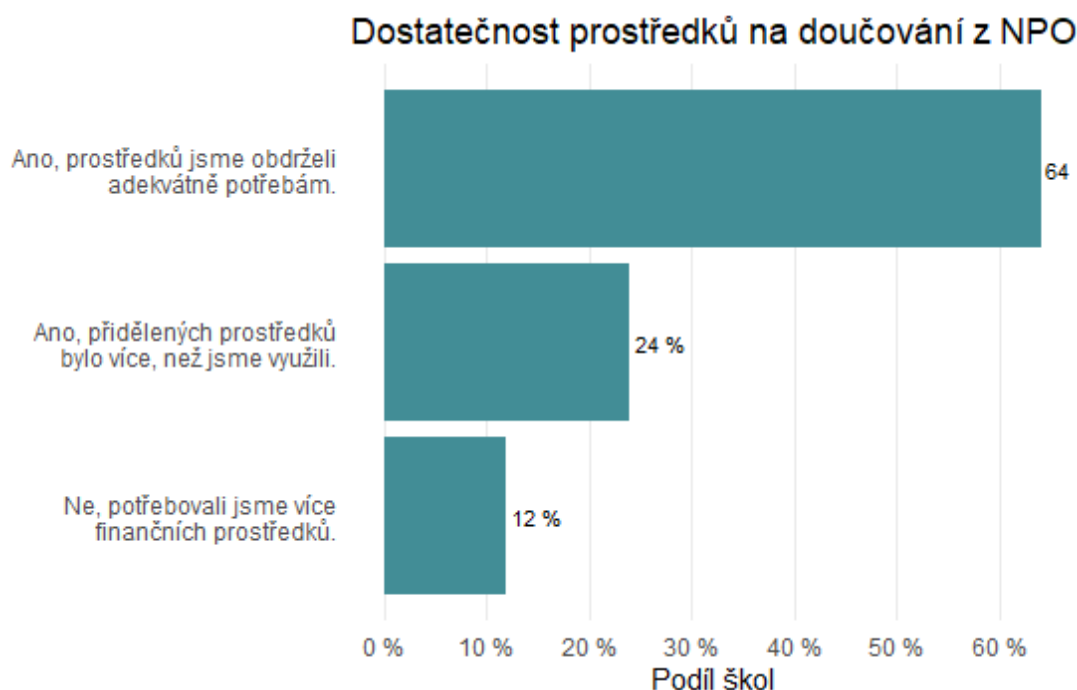
Ve školách se doučovala v průměru třetina žáků. Hodnoty pro jednotlivé školy se však lišily v závislosti na jejich velikosti. Ve školách s méně než 150 žáky se doučovala v průměru čtvrtina žáků, zatímco ve školách s více než 150 žáky až dvě pětiny žáků. Celkem se doučování zúčastnilo téměř 900 000 žáků. Tento údaj je součtem všech tří vln doučování. Pokud bychom vzali v úvahu krajní možnost, že se každý žák zúčastnil všech tří vln doučování, tvrdili bychom, že se doučovalo celkem 300 000 osob. Ve skutečnosti je toto číslo samozřejmě mnohem vyšší, protože ne všichni žáci se doučování účastnili opakovaně.

Mezi obtíže, s nimiž se školy při výuce potýkaly, patřil nezájem žáků o výuku a jejich motivace k výuce. Tuto překážku uvedla přibližně třetina škol. Přibližně pětina škol se potýkala s obtížemi při **přesvědčování (motivování) rodin žáků (zákonných zástupců)**. Pětina škol měla také potíže **se získáním interních učitelů pro výuku a 10 % škol se potýkalo s nedostatečnými prostory** pro zajištění doučování.

Hrubý odhad ředitelů a ředitelky z první vlny sběru dat byl takový, že bude podpořeno přibližně 251 000 zápisů, a že finanční prostředky budou stačit na zajištění výuky pro celkem 75 % přihlášených. Třetí, závěrečný sběr dat

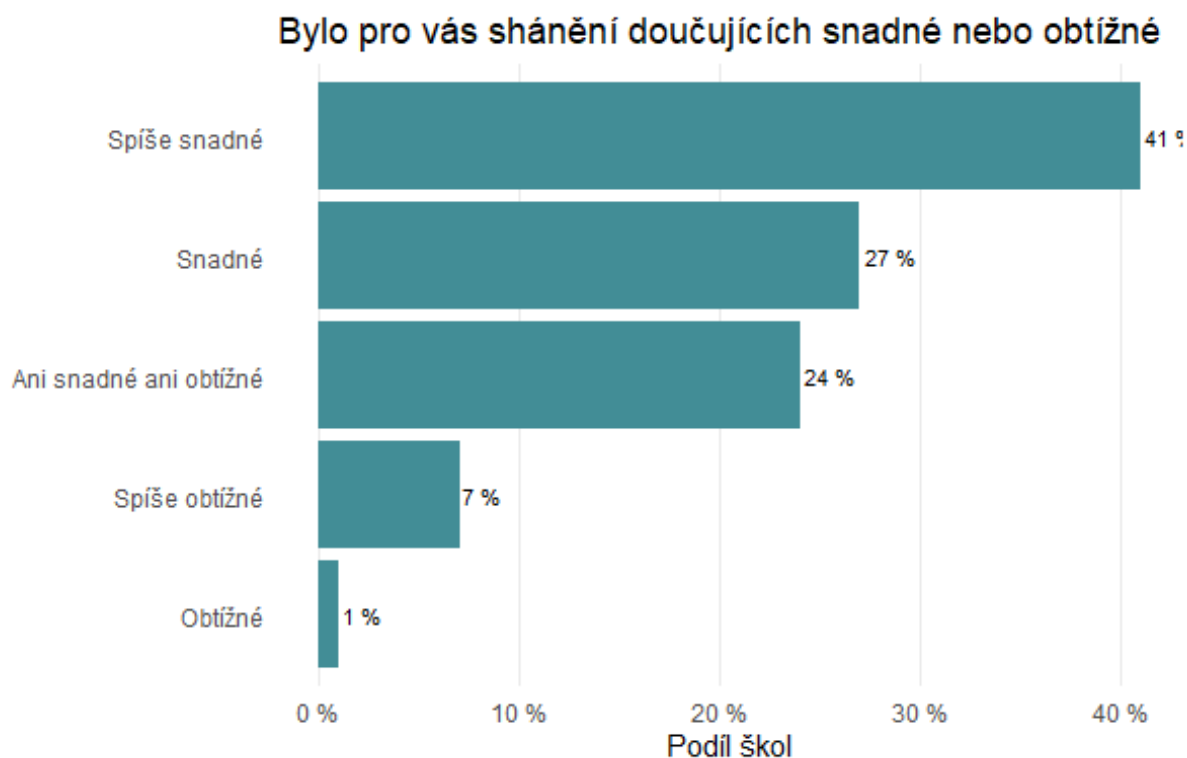
však podle ředitelů a ředitelky ukázal, že prostředky postačují na doučování přibližně dvou třetin zápisů, ale celkový počet podpořených žáků je vyšší, než se původně odhadovalo.

Při třetím sběru dat 64 % ředitelů škol, kteří se zúčastnili alespoň jedné vlny doučování, uvedlo, že **výše finančních prostředků poskytnutých v rámci programu byla adekvátní potřebám**. Podle dalších 24 % ředitelů bylo finančních prostředků více, než využili. Jako nedostatečné shledalo své prostředky 12 % škol.

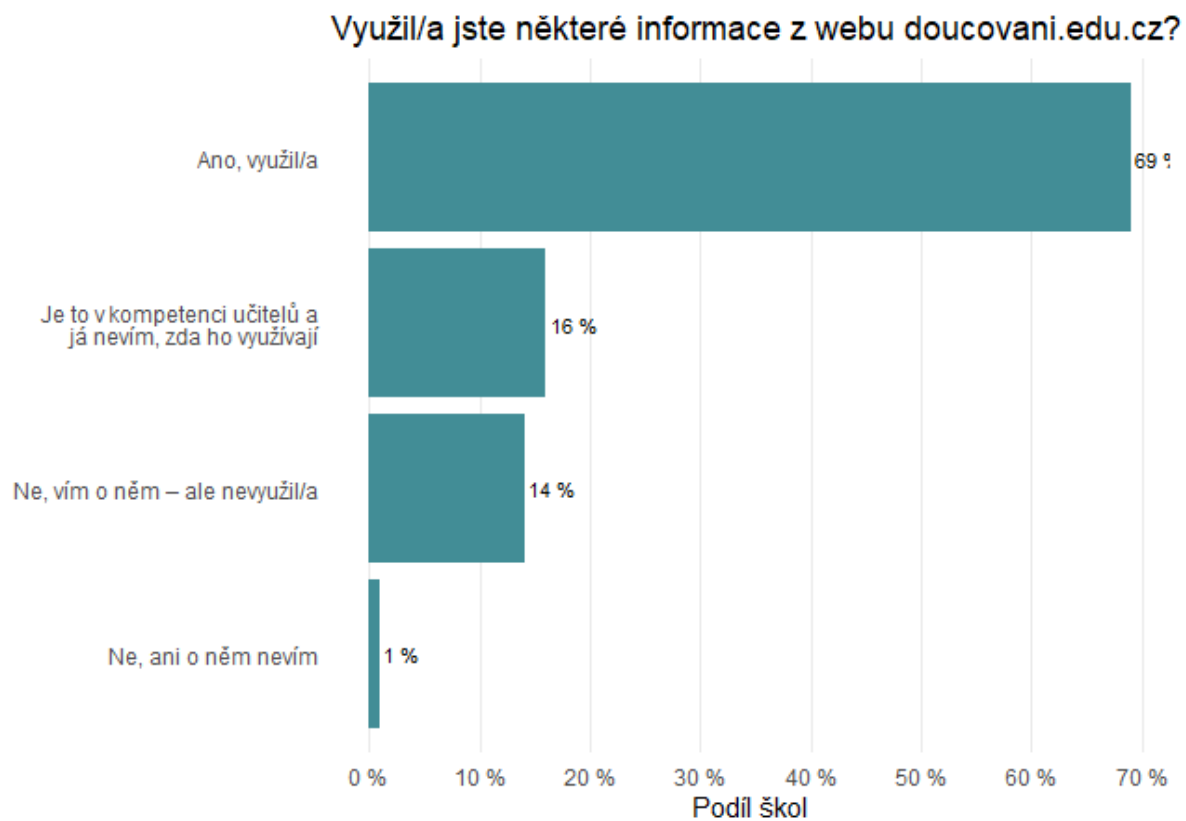
Graf 8, dostatek zdrojů (Grafy a schémata jsou založeny na údajích z průběžného sběru dat, zdroj: MŠMT 2022-2024)

Pro většinu škol (68 %) bylo snadné nebo spíše snadné získat učitele. Pouze 8 % škol zapojených do doučování mělo se získáváním učitelů potíže.

Graf 9, Personální zajištění. (Grafy a schémata vycházejí z údajů průběžného sběru dat, zdroj: MŠMT 2022-2024)

Pro informace potřebné k doučování ředitelé a ředitelky téměř ve dvou třetinách případů (69 %) využívali webové stránky ministerstva <https://doucovani.edu.cz/>, kde bylo možné nalézt podporu, pokyny a aktualizace související s doučováním v průběhu celého doučování. Pouze 15 % ředitelů tuto metodickou podporu MŠMT nevyužilo.

Graf 10, Využívání informací na webu Edu.cz (Grafy a schémata vycházejí z průběžného sběru dat dat, zdroj: MŠMT 2022-2024)

ZDROJE:

- Bicanová, J., Prokop, D., & Gargulák, K. (2021). *Zkušenosti českých učitelů s distanční výukou*. PAQ Research. Dostupné zde: <https://www.paqresearch.cz/post/ucitele-zkusenosti-pandemie/>
- Boudová, S., Tomášek, V. & Halbová, B. (2022). *Národní zpráva PISA 2022: Matematická, čtenářská a přírodovědná gramotnost*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2023_p%C5%99%C3%ADlohy/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD%20%C5%A1et%C5%99en%C3%AD/PISA_2022_e-verze-9.pdf
- Česká školní inspekce. (2021). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020 – Výroční zpráva České školní inspekce 2019/2020*. Dostupné zde: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2021_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/VZ_CSI_2021_e-verze_22_11.pdf
- Česká školní inspekce. (2023). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2022/2023 – Výroční zpráva České školní inspekce 2022/2023*. Dostupné zde: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2023_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/VZ_2023_e-verze_final.pdf
- Gambi, L. & De Witte, K. (2021). *The resiliency of school outcomes after the COVID-19 pandemic. Standardised test scores and inequality one year after long term school closures*. LEER - Leuven Economics of Education Research. Dostupné zde: <https://ideas.repec.org/p/ete/leerwp/682557.html>
- Hamberger, T. (2021). *Vliv pandemie covid-19 na vzdělávací výsledky žáků*. Institut pro politiku a společnost. Dostupné zde: <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2021/08/Vliv-pandemie-covid-19-navzd%C4%9BI%C3%A1vac%C3%AD-v%C3%BDsledky-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-IPPS.pdf>
- Höhne, S., Palonciová, J., & Svobodová, K. (2022). *Dopady pandemie covidu-19 na solo rodiče*. RILSA, Praha. Dostupné zde: https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_510.pdf
- Jann, O., München, D. & Zapletalová, L. (2021). *Vyluka prezenční výuky během pandemie covid-19: odhad neviditelných ekonomických ztrát*. IDEA CERGE-EI, Praha. Dostupné zde: https://idea.cergeei.cz/files/IDEA_Studie_2_2021_Vyluka_prezencni_vyuky.pdf
- Korbel, V. (2023). *Pandemie a očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání dětí*. IDEA CERGE EI, Praha. Dostupné zde: <https://idea.cerge-ei.cz/studies/pandemie-a-navratnost-investic-do-vzdelavani-deti>
- Korbel, V., Prokop, D. & München, J. (2021). *Dopady pandemie covid-19 na žáky*. PAQ Research, Praha. Dostupné zde: <https://www.paqresearch.cz/post/pandemie-dopad-zaci/>
- Moscoviz, L. & Evans, D. K. (2022). *Learning Loss and Student Dropouts during the COVID-19 Pandemic: A Review of the Evidence after Schools Shut Down*. Center for Global Development, Washington. Dostupné zde: <https://www.cgdev.org/sites/default/files/learning-loss-and-student-dropouts-during-covid-19-pandemicreview-evidence-two-years.pdf>
- München, D. & Protivínský, T. (2018). *Co skrývají známky na vysvědčení?* IDEA CERGE-EI, Praha. Dostupné zde: https://idea.cergeei.cz/files/IDEA_Studie_1_2018_Co_skrývaji_znamky/files/downloads/IDEA_Studie_1_2018_Co_skrývaji_znamky.pdf
- Novosák, J., Suchomel, P., Dvořák, J., Zatloukal, T. & Pražáková, D. (2021). *Vyhodnocení výsledků vzdělávání žáků 5. a 9. ročníků základních škol a víceletých gymnázií*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ_Vyhodnocenivysledku-vzdelavani-zaku-5-a-9-rocniku-ZS-a-VG.pdf

- OECD. (2021). *The State of Global Education: 18 Months into the Pandemic*. Dostupné zde: https://www.oecdilibrary.org/education/the-state-of-global-education_1a23bb23-en
- Pavešić, B. J. & Cankar, G. (2019). Linking Mathematics TIMSS Achievement to National Examination Scores and School Marks: Unexpected Gender Differences in Slovenia. *Orbis scholae* 12(2), 77–100. Dostupné zde: https://karolinum.cz/data/clanek/6485/OS_12_2_0077.pdf
- Pavlas, T., Zatloukal, T. & Andrys, O. (2021). *Návrat žáků k prezenčnímu vzdělávání na základních a středních školách*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2021_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ-Navrat-zaku-kprezencnimu-vzdelavani-v-ZS-a-SS-24-8-FINAL.pdf
- Pavlas, T., Zatloukal, T., Andrys, O. & Neumajer, O. (2021). *Distanční vzdělávání v základních a středních školách – Přístupy, posuny a zkušenosti škol rok od nástupu pandemie nemoci covid-19*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: https://csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/2021_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ_Distancni-vzdelavani-v-ZSa-SS_brezen-2021.pdf
- Prokop, D., & Marková, L. (2021). *Distanční vzdělávání očima rodičů: Vývoj, bariéry, motivace a wellbeing dětí*. PAQ Research. Dostupné zde: <https://www.paqresearch.cz/post/distancni-vzdelavani-v-roce-2020-pohledemrodicu/>
- Prokop, D., Hrubá, L. & Kunc, M. (2020). *Život během pandemie – ekonomické dopady a distanční vzdělávání*. PAQ Research. Dostupné zde: <https://www.paqresearch.cz/post/zivot-behem-pandemie-ekonomicke-dopadya-distancni-vzdelavani/>
- Řízení školy. (2021). *Negativní dopady pandemie na studijní výsledky žáků a jak je napravit*. Dostupné zde: <https://www.rizeniskoly.cz/aktuality/negativni-dopady-pandemie-na-studijni-vysledky-zaku-a-jak-jenapravit.a-8095.html>
- Schult, J., Mahler, N., Fauth, B. & Lindner, M. A. (2022a). Did Students Learn Less During the COVID-19 Pandemic? Reading and Mathematics Competencies Before and After the First Pandemic Wave. *School Effectiveness and School Improvement*.
- Schult, J., Mahler, N., Fauth, B. & Lindner, M. A. (2022b). Long-Term Consequences of Repeated School Closures During the COVID-19 Pandemic for Reading and Mathematics Competencies. *Frontiers in Education*. Dostupné zde: <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/educ.2022.867316/full>
- Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. (2024). *Statistická ročenka školství - výkonové ukazatele školního roku 2023/2024*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné zde: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>
- Švaříček, R., Straková, J., Brom, C., Greger, D., Hannemann, T. & Lukavský, J. (2020). *Spolupráce rodiny a školy v době uzavřených základních škol*. *Studia paedagogica*. Roč.25, č.3. Dostupné zde: <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/19182>
- Tomášek, V., Boudová, S., Klement, L., Basl, J., Zatloukal, T., Pražáková, D., Janoušková, S. (2020). *Mezinárodní šetření TIMSS 2019 – Národní zpráva*. Česká školní inspekce, Praha. Dostupné zde: https://www.csicr.cz/html/2020/Narodni_zprava_TIMSS_2019/resources/_pdfs_/TIMSS_2019_Narodni_zprava_.pdf
- Výkonová data regionálního školství sebraná v roce 2021*. (2021). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné zde: https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2021.html